

Μάθημα 2.1

ΛΟΙΜΩΞΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΩΤΕΡΗΣ ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΗΣ ΟΔΟΥ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

λοίμωξη
 λαρυγγοτραχειίτιδα
 αμυγδαλίτιδα
 βρογχολίτιδα
 πνευμονία

Ορισμός - Αίτια - Συμπτώματα

Λοίμωξη ονομάζουμε την προσβολή ενός οργάνου ή συστήματος από κάποιον παθογόνο μικροοργανισμό (ιό, μικρόβιο, μύκητα, παράσιτο), ο οποίος πολλαπλασιάζεται με αποτέλεσμα τη φλεγμονή του προσβαλλόμενου ιστού.

A. Λοιμώξεις του ανώτερου αναπνευστικού

Οι λοιμώξεις του ανώτερου αναπνευστικού είναι οι **συχνότερες ασθένειες** του ανθρώπου, ιδιαίτερα τους χειμερινούς μήνες. Οι περισσότεροι από τους προσβαλλόμενους παρουσιάζουν συνήθως ήπια κλινική εικόνα. Οι χρόνιοι όμως πνευμονοπαθείς, οι καρδιοπαθείς, άτομα επιρρεπή σε αρρώστιες (αλκοολικοί, διαβητικοί) και τα παιδιά διατρέχουν άμεσο κίνδυνο, όχι τόσο από το αίτιο της λοίμωξης όσο από τις πιθανές επιπλοκές της.

Οι **ιοί** είναι η κύρια αιτία των λοιμώξεων του ανώτερου αναπνευστικού. Είναι υπεύθυνοι για το 90% των λοιμώξεων του αναπνευστικού γενικά, ενώ για το 10% υπεύθυνα είναι τα μικρόβια. Οι κυριότερες λοιμώξεις του ανώτερου αναπνευστικού είναι:

- Κοινό κρυολόγημα (συνάχι)
- Γρίπη
- Κυνάγχη
- Οξεία αποφρακτική λαρυγγοτραχειίτιδα
- Αμυγδαλίτιδα

Τα συμπτώματα είναι συνήθως εκείνα μιας ιογενούς λοίμωξης: κακοδιαθεσία, κούραση, *μυαλγίες*, *αρθραλγίες*, πονοκέφαλος, πυρετός, ρινική συμφόρηση, πονόλαιμος. Απ' αυτές τις παθήσεις, εκείνες που μπορούν να εξελιχθούν άμεσα, μερικές φορές, σε επείγουσα κατάσταση είναι: η οξεία αποφρακτική λαρυγγοτραχειίτιδα, η λαρυγγίτιδα και η αμυγδαλίτιδα.

Οξεία αποφρακτική λαρυγγοτραχειίτιδα

Ο όρος οξεία αποφρακτική **λαρυγγοτραχειίτιδα**, καθώς και τα συνώνυμά του οξεία λαρυγγίτιδα, οξεία λαρυγγοτραχειοβρογχίτιδα και λοιμώδες croup (κρουπ), χρησιμοποιούνται για να ορίσουν το ιογενούς συνήθως αιτιολογίας οίδημα (πρήξιμο) του λάρυγγα και των φωνητικών χορδών, που μπορεί να επεκτείνεται στην τραχεία και τους βρόγχους.

Τις περισσότερες φορές η νόσος **οφείλεται** στον ιό της παραγρίπης και σπανιότερα σε άλλους ιούς. Αποτελεί τη συχνότερη μορφή απόφραξης του ανώτερου αναπνευστικού συστήματος στα μικρά παιδιά και παρουσιάζει εποχιακή κατανομή, με μεγαλύτερη έξαρση το φθινόπωρο και το χειμώνα. Στα μεγαλύτερα παιδιά η παθολογική αυτή κατάσταση είναι λιγότερο σοβαρή και είναι γνωστή σαν λαρυγγίτιδα.

Η πρώτη προσβολή μπορεί να εμφανιστεί απότομα, συνήθως τη νύχτα και μπορεί να κρατήσει πολλές ώρες.

Τα συμπτώματα είναι:

- δύσκολη αναπνοή με εισολκή (βαθούλωμα) του στέρνου και της κοιλιάς σε κάθε εισπνοή
- συριγμός (σφύριγμα) καθώς ο εισπνεόμενος αέρας περνάει από τον στενωμένο λάρυγγα
- υλακώδης βήχας (σαν αλύχτισμα σκύλου)
- χρώμα προσώπου κυανωτικό (γκρι ή μπλε)
- βραχνάδα ή απώλεια της φωνής
- πυρετός

ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

- Πρέπει να είμαστε ήρεμοι και να προσπαθήσουμε να ηρεμήσουμε τον μικρό ασθενή, γιατί ο πανικός του θα δυσκολέψει ακόμα περισσότερο την αναπνοή του. Το κλάμα αυξάνει τις ανάγκες του παιδιού σε οξυγόνο και χειροτερεύει το οίδημα του λάρυγγα.
- Οι *αεροφόροι οδοί* του παιδιού πρέπει να **μαλακώσουν με υγρό αέρα**. Αν ο αέρας έξω είναι κρύος και υγρός, βγάζουμε τον ασθενή στο παράθυρο και του λέμε να πάρει βαθιές αναπνοές ή τον πηγαίνουμε στο μπάνιο και ανοίγουμε το ζεστό νερό για να δημιουργηθούν ατμοί. Χρησιμοποιούμε υγραντήρα, αν έχουμε, για τη παραγωγή υδρατμών (Εικόνα 2.1.1.)
- Ανασηκώνουμε το παιδί στο κρεβάτι με μαξιλάρια ή το κρατάμε στην αγκαλιά μας γιατί θα αναπνέει καλύτερα σε καθιστή θέση.
- Συμβουλευόμαστε αμέσως το γιατρό.
- Μεταφέρουμε αμέσως σε Νοσοκομείο το παιδί αν το δέρμα του γίνει κυανωτικό (γκρι ή μπλε) και αν αγωνίζεται να αναπνεύσει.

Αμυγδαλίτιδα

Η **αμυγδαλίτιδα** είναι οξεία μόλυνση των αμυγδαλών, που οφείλεται συνήθως στο μικρόβιο στρεπτόκοκκος και μερικές φορές σε ιό.

Οι αμυγδαλές είναι τοποθετημένες στις δυο πλευρές του λαιμού, σχηματίζουν **την πρώτη γραμμή άμυνας** του οργανισμού παγιδεύοντας και φονεύοντας τα μικρόβια, έτσι ώστε να μην εισχωρήσουν στην αναπνευστική οδό. Στη διαδικασία αυτή μπορεί να μολυνθούν οι ίδιες οι αμυγδαλές και να πάθουν φλεγμονή η οποία προκαλεί πυρετό, πονόλαιμο και οίδημα των αδένων του τραχήλου.

Η αμυγδαλίτιδα προσβάλλει κυρίως παιδιά σχολικής ηλικίας, όταν οι σχετικά μεγάλες αμυγδαλές και οι *αδενοειδείς εκβλαστήσεις (κρεατάκια)*, εκτίθενται για πρώτη φορά στα μικρόβια.

α. ξ. α.

Εικόνα 2.1.1. Εισπνοή υδρατμών

Τα κυριότερα **συμπτώματα** είναι:

- Πονόλαιμος και δυσκολία στην κατάποση
- Κόκκινες και διογκωμένες αμυγδαλές, καλυμμένες πιθανόν με λευκωπά στίγματα
- Πυρετός πάνω από 38 °C
- Αναπνοή με το στόμα και ένρινη φωνή, όταν έχουν προσβληθεί οι αδενοειδείς εκβλαστήσεις
- Δυσάρεστη αναπνοή

ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Η αμυγδαλίτιδα δεν είναι σοβαρή νόσος, εκτός αν συνοδεύεται επανειλημμένα από μέση ωτίτιδα, φλεγμονή δηλαδή του οργάνου της ακοής, που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μόνιμη κώφωση. Άλλες σοβαρές επιπλοκές της αμυγδαλίτιδας είναι η προσβολή των νεφρών (νεφρίτιδα) και ο *ρευματικός πυρετός*. Γι' αυτό, αν ένα παιδί παραπονιέται για πονόλαιμο ή δυσκολεύεται να φάει:

- Εξετάζουμε το λαιμό του κοντά σε καλό φωτισμό, με το κεφάλι του γερμένο προς τα πίσω και τη γλώσσα πιεσμένη ελαφρά με την ουρά ενός καθαρού κουταλιού. Του λέμε να κάνει ένα παρατεταμένο «ααα». Με τον τρόπο αυτό θα ανοίξει ο λαιμός του και 1-2 δευτερόλεπτα είναι αρκετά για να δούμε αν οι αμυγδαλές του είναι **κόκκινες, πρησμένες ή καλυμμένες με λευκοκίτρινες κηλίδες**.
- Θερμομετρούμε τον ασθενή.
- Αν το παιδί είναι μεγάλο, το ρωτάμε αν πονούν τα αυτιά του. Αν το παιδί είναι μικρό, προσέχουμε αν τραβάει ή τρίβει τα αυτιά του.
- Δίνουμε άφθονα δροσερά υγρά για να μαλακώσει ο λαιμός.
- Συμβουλευόμαστε το γιατρό, αν υποπτευόμαστε αμυγδαλίτιδα.

Β. Λοιμώξεις του κατώτερου αναπνευστικού

Η οξεία βρογχίτιδα, η τραχειίτιδα και η τραχειοβρογχίτιδα είναι καταστά-

σεις που αφορούν την οξεία φλεγμονή της τραχείας και του τραχειοβρογχικού δένδρου. Ο αιτιολογικός παράγοντας μπορεί να είναι ιός, το μυκόπλασμα της πνευμονίας ή επιμόλυνση από πνευμονιόκοκκο ή αιμόφιλο.

Το βασικό **σύμπτωμα** είναι ο βήχας, αρχικά ξηρός και στη συνέχεια παραγωγικός με βλενώδη ή βλενοπυώδη απόχρεμψη. Μερικές φορές παρατηρείται και μικρή *αιμόπτυση*. Ο πυρετός είναι λιγότερο συνηθισμένο φαινόμενο.

Η **βρογχολίτιδα** είναι φλεγμονή των μικρότερων βρογχικών κλάδων, που ονομάζονται βρογχιόλια. Είναι συνήθως ιογενής νόσος. Οφείλεται κυρίως στον **αναπνευστικό συγκυτιακό ιό**, ο οποίος ευθύνεται σχεδόν αποκλειστικά για τις επιδημίες της νόσου, που παρατηρούνται κατά τους χειμερινούς και τους πρώτους ανοιξιάτικους μήνες. Σπανιότερα ενοχοποιούνται άλλοι ιοί (γρίπης, αδενοϊοί, ρινοϊοί) και το μυκόπλασμα της πνευμονίας.

Η αρρώστια προσβάλλει κυρίως μωρά κάτω του ενός έτους. Αρχίζει συνήθως με συμπτώματα λοίμωξης στο ανώτερο αναπνευστικό ή με τη μορφή βήχα ή κοινού κρυολογήματος. Πιθανά **συμπτώματα** είναι:

- Γρήγορη αναπνοή (λαχάνιασμα) - πάνω από 60 αναπνοές το λεπτό
- Αναπνευστική δυσκολία
- Πυρετός
- Κυάνωση (μελάνιασμα) χειλέων και γλώσσας λόγω του χαμηλού οξυγόνου στο αίμα
- Υπνηλία

Πνευμονία είναι η οξεία φλεγμονή των πνευμόνων. Οφείλεται σε ιούς ή μικρόβια. Τα μικρόβια, που συχνότερα ενοχοποιούνται για πνευμονίες σε εξωνοσοκομειακούς ασθενείς, είναι πνευμονιόκοκκοι, μυκόπλασμα, αιμόφιλος, σταφυλόκοκκος. Τα κύρια συμπτώματα είναι πυρετός, πονοκέφαλος, θωρακικός πόνος, βήχας παραγωγικός με απόχρεμψη πυώδη, αιματηρή ή σκωριόχροη (σαν σκουριά).

ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ

Η βρογχολίτιδα αποτελεί επείγον παιδιατρικό πρόβλημα. Το κρίσιμο χρονικό διάστημα στην αντιμετώπιση της βρογχολίτιδας είναι οι πρώτες 48-72 ώρες.

- Συμβουλεύουμε τη μητέρα να ηρεμήσει το μωρό. Το κλάμα χειροτερεύει το πρόβλημα της αναπνοής. Αν το μωρό θηλάζει, της συνιστούμε να το θηλάζει συχνότερα. Αυτό βοηθάει να κρατά ψηλά το επίπεδο των υγρών του. Αν τρέφεται με μπιμπερό, του δίνουμε συχνά υγρά με το μπιμπερό.
- Θερμομετρούμε συχνά το μωρό.
- Αν το μωρό παρουσιάζει δύσπνοια και αρχίζει να μελανιάζει γύρω στα χείλη, καλούμε αμέσως παιδίατρο ή μεταφέρουμε το παιδί στο πλησιέστερο εφημερεύον νοσοκομείο.

Η πνευμονία είναι σοβαρή αρρώστια και απαιτεί **άμεση ιατρική περίθαλψη**.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Θέματα προς συζήτηση

- Τι είναι λοίμωξη και τι φλεγμονή;
- Συζητήστε για τα συμπτώματα των λοιμώξεων του αναπνευστικού συστήματος.
- Προσπαθήστε να ξεχωρίσετε ποιες από τις αναπνευστικές λοιμώξεις μπορεί να οδηγήσουν σε καταστάσεις επείγουσες, που χρειάζονται άμεση βοήθεια.
- Ποιες συνθήκες πρέπει να επικρατούν στο δωμάτιο ενός παιδιού, που πάσχει από οξεία λαρυγγοτραχειίτιδα;